

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra bezpečnostních studií

Bakalářská práce

2021

Jan Přenosil

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra bezpečnostních studií

***Vztahy Ruska a Turecka v kontextu spolupráce
autoritářských režimů***

Bakalářská práce

Autor: Jan Přenosil

Vedoucí práce: doc. PhDr. Emil Aslan, Ph.D.

Studijní program: Politologie

Rok obhajoby: 2021

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 1. 5. 2021

Jan Přenosil

Bibliografický záznam

PŘENOSIL JAN, *Vztahy Ruska a Turecka v kontextu spolupráce autoritářských režimů*, Praha 2021. 45 s. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce Prof. PhDr. Emil Aslan (Souleimanov), Ph.D.

Rozsah práce: 65 340 znaků včetně mezer

Abstrakt

Tato práce se věnuje vztahům Ruska a Turecka v kontextu spolupráce autoritářských režimů. Autor nejprve v teoretické části definuje základní charakteristiky autoritářských režimů a představí teorii autoritářského míru. Na základě toho určí hlavní argumenty potřebné pro dosažení autoritářského míru. Hlavním cílem práce je ověřit teorii autoritářského míru pro případ současných vztahů Ruska a Turecka. Výsledku je dosaženo pomocí analýzy samotných režimů, v nichž autor zkoumá, zda obě země naplňují charakteristiky autoritářských režimů, následně analýzou konfliktu v Sýrii, na jehož pozadí autor zkoumá změnu vzájemného chování Ruska a Turecka, a analýzou zkoumající naplnění jednotlivých argumentů v obou zemích potřebných pro vznik autoritářského míru. Výsledek práce ukazuje, že na základě provedeného výzkumu se dají současné vztahy Ruska a Turecka stejně jako jejich vývoj od doby vzniku konfliktu v Sýrii vysvětlit pomocí teorie autoritářského míru.

Abstract

This bachelor thesis deals with Russian and Turkish relations in the context of cooperation between authoritarian regimes. The author first defines the basic characteristics of authoritarian regimes in the theoretical part and introduces the theory of authoritarian peace. On this basis, he will determine the main arguments needed to achieve authoritarian peace. The main goal of this work is to verify the theory of authoritarian peace in the case of relations between Russia and Turkey. The result is achieved by analysing the regimes themselves, in which the author examines whether both countries meet the characteristics of authoritarian regimes, followed by an analysis of the conflict in Syria, on which background the author examines the change in mutual behaviour between Russia and Turkey and an analysis examining the fulfilment of individual arguments in both countries needed for the development of authoritarian peace. The result of the work shows that on the basis of the conducted research, the current relations between Russia and Turkey as well as their development since the beginning of the conflict in Syria can be explained by the theory of authoritarian peace.

Klíčová slova

Rusko, Turecko, Blízký východ, autoritářské režimy, autoritářský mír

Key words

Russia; Turkey; Middle East; authoritarian regimes, authoritarian peace

Title

Relations between Russia and Turkey in the context of cooperation of authoritarian regimes

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Prof. PhDr. Emilu Aslanovi, Ph.D. za jeho čas, ochotu a cenné rady při vedení práce. Také bych rád poděkoval své rodině a mým přátelům, kteří mě během psaní práce vytrvale podporovali.

Obsah

Obsah.....	8
Úvod.....	9
1 Teoretický rámec.....	11
1.1 Autoritářské režimy.....	11
1.1.1 Charakteristika autoritářských režimů.....	11
1.1.2 Typy autoritářských režimů.....	12
1.2 Teorie autoritářského míru.....	13
1.2.1 Demokratický mír.....	13
1.2.2 Konfliktní chování jednotlivých autoritářských režimů.....	14
1.2.3 Vliv velikosti vítězné koalice na udržení míru.....	15
1.2.4 Shrnutí podmínek pro naplnění teorie autoritářského míru.....	17
2 Analytická část.....	18
2.1 Vztahy Ruska a Turecka.....	18
2.1.1 Role Ruska v syrském konfliktu.....	19
2.1.2 Role Turecka v syrském konfliktu.....	21
2.1.3 Sestřelení ruského bombardéru Tureckem.....	23
2.1.4 Vliv syrského konfliktu na rusko-turecké vztahy.....	25
2.2 Rusko a Turecko jako autoritářské režimy.....	26
2.2.1 Rusko jako autoritářský režim.....	26
2.2.2 Turecko jako autoritářský režim.....	27
2.2.3 Shrnutí.....	30
2.3 Posouzení argumentů teorie autoritářského míru.....	31
2.3.1 Ideologie režimů.....	31
2.3.2 Institucionální omezení rozhodovacích pravomocí vůdců.....	31
2.3.3 Síla armády.....	33
2.3.4 Shrnutí.....	35
Závěr.....	37
Summary.....	39
Seznam použité literatury.....	41
Grafy.....	45

Úvod

Rusko s Tureckem za sebou mají historii plnou válek a konfliktů. Jejich vztahy jsou dlouhodobě komplikované a proměnlivé. Roli v tom hraje také odlišné postavení obou zemí, jelikož je Turecko dlouhodobým členem Severoatlantické aliance, která považuje Rusko dlouhodobě za jednu z největších bezpečnostních hrozeb. Vztahy obou zemí pak výrazně ovlivnilo vypuknutí konfliktu v Sýrii, kde mají obě země odlišné zájmy. K eskalaci napětí došlo v roce 2015, kdy Turecko sestřelilo ruský letoun SU-24. V tento moment hrozilo, že vztahy obou zemí dosáhnou míry válečného konfliktu. Jak bude v práci nastíněno, vztahy obou zemí se od toho momentu však začaly postupně zlepšovat. V této oblasti se zatím neuskutečnil žádný ucelený výzkum, který by na danou změnu chování aplikoval teoretický rámec. Zároveň v obou zemích došlo v posledních letech k proměnám režimů, které se jeví jako autoritářské. Autor práce se pokusí zjistit, zda lze chování obou zemí a zlepšování jejich vztahů od doby, kdy reálně hrozil válečný konflikt, vysvětlit teorií autoritářského míru. Na základě zjištění, které může práce přinést, pak bude snadnější pochopit chování obou zemí, což je důležité jak pro NATO, do jehož struktur patří právě i Turecko, tak i pro ostatní země angažované na Blízkém východě.

Cílem výzkumu této bakalářské práce je ověřit platnost teorie autoritářského míru mezi Ruskem a Tureckem. Pro cíle tohoto výzkumu si autor klade následující otázku:

Lze vysvětlovat změnu chování obou zemí teorií autoritářského míru? Pro možnost zodpovězení této otázky je potřeba také odpovědět na následující:

Jak se proměnily vztahy Ruska a Turecka během konfliktu v Sýrii?

Lze režimy v Rusku a v Turecku považovat za autoritářské režimy jedné strany?

Splňují obě země podmínky potřebné pro dosažení autoritářského míru?

Praktická část bakalářské práce je pojímána jako kvalitativní výzkum. V rámci výzkumu má autor za úkol zachytit složitost konkrétního případu, jedná se tedy o jedinečnou případovou studii, která je využívána při poznávání vnitřních aspektů.

V této práci budou objektem výzkumu rusko-turecké vztahy. Podkladem pro výzkum bude odborná literatura zabývající se konfliktem v Sýrii a rolemi a zájmy Turecka a Ruska v této oblasti. Výzkum bude vycházet především z poznatků uvedených v práci Arona Lunda *From Cold war to Civil war: 75 years of Russian-Syrian realtions*, případně z českých i

zahraničních periodik popisujících významné události spojené s konfliktem v Sýrii. Teoretická část bude vycházet z teorie stanovené v práci *Dictatorial peace?*, kterou vytvořili Mark Peceny, Caroline C. Beer a Shannon Sanchez-Terry a z dalších odborných článků navazujících na zmíněnou práci a z teorie autoritářských režimů dle Juana Linze. V rámci výzkumu režimů obou zemí pak autor bude čerpat především z indexů zaměřených na kvalitu demokracie či svobody tisku v zemi jako jsou například Freedomhouse či World Economic Forum. Výzkum je doplněn českými i zahraničními periodiky, které dokumentují významné události, jakými jsou klíčové volby či referenda. Pro výzkum zjišťující existenci jednotlivých bodů potřebných pro možnost dosažení autoritářského míru práce vychází ze studia ústav obou zemí v případě institucionálních rozdělení a z Globalfirepower v případě výzkumu armád. V obou případech je výzkum pro plné pochopení kontextu odrazu konfliktu v médiích opět doplněn články z českých a zahraničních periodik.

1 Teoretický rámec

1.1 Autoritářské režimy

1.1.1 Charakteristika autoritářských režimů

Autoritářský režim se řadí mezi nedemokratické politické systémy. Většina odborné literatury považuje za základní znak autoritářského režimu neexistující nebo potlačované podmínky pro demokracii.

Nejvýraznější z těchto podmínek jsou neférové a nerovné volby. Avšak nerovné a často zmanipulované volby neznamenají naprostou absenci dalších politických subjektů. Jejich role je ale zpravidla značně omezená. Jak vysvětlují ve své studii litevští myslitelé Kasparavičius a Algimantas, autoritářský režim zcela nepostrádá pluralismus. (Kasparavičius, Algimantas; 2006, s. 308) Pluralismus, který se v autoritářství vyskytuje, je však význačně limitovaný. Pluralismus v těchto režimech je často tvořen skupinami, které vytváří samotný stát, či jsou na samotném státu závislé. (Linz, 2000, s. 161) To je rozdíl oproti demokracii, kde opoziční síly nejsou na státu závislé, a jejich cílem je kontrola vládních složek. Danou roli v autoritářských režimech zmíněné skupiny ztrácejí a nemohou tak fungovat jako alternace moci. (Ibid. 2000, s. 161, 170) Dalšími znaky charakterizující autoritářský režim jsou cenzura médií nebo restrikce vůči určité skupině občanů.

Tyto charakteristiky jsou ale platné i pro jiné nedemokratické systémy. Od nich se však autoritářský systém odlišuje v několika významných znacích:

1. Absence ideologie

Juan Linz ve své práci vysvětluje rozdíly mezi pojmy ideologie a mentalita. Vychází přitom z práce německého sociologa Theodora Geigera, který pojem mentalita definoval.¹ Mentalitu popisuje jako způsob uvažování, které je založeno spíše na rázu emocionálním než objektivním. Oproti ideologii, která je typická pro režimy totalitní, mentalita nemá utopickou vizi či jasně definovaný obsah. (Ibid. 2000, s. 162)

Takovouto ideologii autoritářské režimy nemají a ani ji za své existence nevytvářejí. Autoritářské režimy se vyznačují mentalitou, která lidem jasně určuje, jak se mohou v určitých situacích zachovat. Jasně vědí, kde je hranice, přes kterou nemohou jít.

Stejně tak vědí, co čekat od svého vůdce, jehož chování je předvídatelné. (Ibid. 2000, s.

¹ Vychází z práce Geiger, Theodor. Die soziale Schichtung des deutschen Volkes. Stuttgart: F. Enke, 1932.

162) Aby se mohl autoritářský režim udržet, je potřeba absenci ideologie nahradit jinými myšlenkami. Obvykle se jedná o myšlenky pokroku a reforem v sociální či školní sféře. Jedná se tedy zejména o vnitropolitické cíle.

2. Mobilizace občanů

Totalitní režimy mobilizaci občanů zcela potlačují. V autoritářských systémech bývá mobilizace občanů vyžadována, ale pouze při ustavování režimu, a většinou probíhá skrz jednu stranu.(Ibid. 2000; s. 165-166) Tuto mobilizaci je však následně velmi těžké udržet, a naopak efektivní mobilizace, zejména prostřednictvím jedné strany a jejích masových organizací, je následně vnímána jako hrozba pro omezený pluralismus. Typicky se jedná o hrozbu ze strany armády, byrokracie, církve nebo zájmových skupin.

Mobilizace občanů v politickém životě je spojena s otázkou mentality. Ta je totiž kvůli absenci ideologie velmi složitá.(Ibid. 2000; s. 164) V některých případech však autoritářské režimy mobilizaci ani nevyžadují, naopak ji v některých případech mohou vnímat jako hrozbu.(Ibid. 2000; s. 166) V některých režimech totiž depolitizace mas občanů zapadá do záměru vládců, zapadá do jejich mentality a odráží charakter složek omezeného pluralismu, který podporuje.

3. Vůdce

Pro autoritářský režim je také velmi důležitá postava vůdce. Protože autoritářský režim se nachází charakteristicky mezi režimy demokratickými a režimy totalitními, i postava vůdce je tím pádem vytvářena prvky z obou těchto režimů. V čele státu stojí vůdce, který je obklopen skupinou podporovatelů, v jejichž prospěch vládne. Často jsou tyto skupiny lidí bez jakékoliv politické příslušnosti nehlásící se k žádné ideji či ideologii. (Ibid. 2000; 162) Jsou loajální jenom a pouze vůdci, který nad nimi vyčnívá a je viditelný pro občany.(Ibid. 2000, s. 161)

1.1.2 Typy autoritářských režimů

Pro klasifikaci autoritářských režimů využívá řada autorů, např. Mark Peceny, Caroline C. Beer a Shannon Sanchez-Terry v práci Dictatorial peace? rozdělení autoritářských režimů na 3 typy vytvořenou Barbarou Geddes.(2002; Peceny Mark, Beer Caroline, Sanchez-Terry Shannon, s. 15) Těmi jsou:

- diktátorský režim jednoho vládce,
- autoritářský režim jedné strany²,
- armádní režim.

Ačkoliv autoři práce přiznávají, že jakýkoliv mír mezi těmito typy režimů bude méně stabilní, než mír mezi dvěma demokratickými režimy, věří, že homogenita jakéhokoliv typu režimu může k míru mezi těmito režimy vést. (Ibid. 2002, s. 15) Autoři přijímají liberální argument, že autoritářské režimy jsou mnohem méně omezené v určování národní politiky, což vede k větší pravděpodobnosti vzniku válečného konfliktu. Zároveň dodávají, že minimálně armádní režim a režim jedné strany jsou omezené alespoň částečně. V případě armádního režimu musí rozhodovací proces projít schválením části důstojnického sboru a v případě vládnoucí jedné strany je potřeba alespoň tichý souhlas většiny členů této strany. (Ibid. 2002, s. 17)

Pro tuto práci budou nejdůležitější teoretické poznatky týkající se režimů jedné strany. Ty jsou definovány jako „*režimy, v nichž má strana určitý vliv na politiku, kontroluje většinu přístupu k politické moci i k vládním pracovním místům a má fungující organizace na místní úrovni*“ (Geddes 1999a, s. 20) Strana téměř vždy existuje již před nástupem vůdce k moci. Z důvodu potřeby poskytnout informace členům strany a potřeby zůstat konzistentní s jejich ideologickou vizí se dá považovat režim jedné strany za transparentnější než zbylé dva typy režimů. Žádný z těchto režimů však není ani zdaleka tak transparentní jako režimy demokratické. Tím pádem logiku transparentního přístupu autoři považují v otázce autoritářského míru za irelevantní. (Ibid. 2002; s. 17)

1.2 Teorie autoritářského míru

1.2.1 Demokratický mír

Teorie autoritářského míru vychází z mnohem rozšířenější teorie demokratického míru. Ta tvrdí, že dva demokratické subjekty se budou snažit, aby mezi nimi nenastala situace, kdy bude nevyhnutelný válečný konflikt. Důvodů, proč tomu tak je, je mnoho. Autoři práce *Dictatorial Peace?* citují například Fearona (1994) a Schultze (1999), kteří vidí příčiny pravdivosti této teorie v transparentnosti liberálních institucí a svobodě tisku, díky čemuž je

² Aby Geddes (1999a, 18) určila dělicí čáru mezi autoritářskými režimy jedné strany a vládními demokraciemi jedné strany, zakódovala případy jako autoritativní, pokud dominantní strana nikdy neztratila kontrolu nad výkonnou mocí a nezískala alespoň dvě třetiny všech křesel v zákonodárném sboru ve všech volbách před rokem 1985.

nemožné pro demokraticky zvolené lídry zatajit záměry vyvolat ozbrojený konflikt s dalším státem. A za takovéto záměry vždy ponese plnou (politickou) odpovědnost. Je tedy mnohem pravděpodobnější, že dva liberální státy se pokusí vyjednat mezi sebou dohodu, než zatáhnout své obyvatele do ozbrojeného konfliktu.

Bueno de Mesquita (1999, s. 791-807) zase předpokládá, že rozhodnutí jít do války u demokraticky zvolených lídrů záleží na tom, jak to ovlivní jejich budoucí šance zůstat u moci. A protože je velká pravděpodobnost, že v případě prohrané války by byli lídři odstraněni ze své pozice, snaží se nevyvolat ozbrojený konflikt, dokud si nejsou jisti, že by ho vyhráli. Podle Mesquity (Ibid., 1999, s. 791-807) dochází k situaci, kdy velké a mocné demokracie by byly ochotné jít do ozbrojeného konfliktu proti menším a slabším demokraciím, nicméně ty se zase budou snažit takového konfliktu vyvarovat, takže vyhoví požadavkům mocnějšího státu a tím válku odvrátí.

Mark Peceny, Caroline C. Beer a Shannon Sanchez-Terry v práci *Dictatorial peace?* uvádějí, že demokratické režimy jsou ve válce efektivnější nejen kvůli vysoké vítězné koalici, ale také kvůli profesionalizaci jejich armád a jasnému podřízení těchto sil civilnímu úřadu, a poukazují na to, že většina akademiků zabývajících se demokratickým mírem se zaměřila na aspekt vztahu mezi demokracií a válkou, a nesoustředila se na omezení kladená na politicko-vojenské schopnosti států s určitými vzory civilního vojenského vztahu mezi autokraciemi. (Peceny Mark, Beer Caroline, Sanchez-Terry Shannon, 2002, s. 16)

1.2.2 Konfliktní chování jednotlivých autoritářských režimů

Jak již bylo naznačeno, zásadní prací pro formování teorie autoritářského míru byla práce Marka Pecenyho, Caroline C. Beer a Shannon Sanchez-Terry s názvem *Dictatorial peace?*, kde autoři shrnují své poznatky, které lze uplatnit v otázce autoritářského míru v institucionální debatě o demokracii a válečných schopnostech. V tomto udržování či posilování moci donucovacího aparátu státu se ukázaly jako nejschopnější režimy jedné strany. Ty se ukázaly být často účinné při mobilizaci lidí a zdrojů jejich společnosti na podporu ozbrojených sil národa, čímž vytvořily silnou civilní kontrolu nad profesionalizovanými armádami. Úspěšné režimy jedné strany tak nejen udržují jednotu a disciplínu ozbrojených sil, ale také transformují armádu na nástroj strany. A právě díky tomuto efektivnějšímu využití armády mají režimy jedné strany větší potenciál být vůči sobě

mírumilovnější, protože uznávají hrozbu, kterou představuje jiný režim jedné strany.(Johna Ishyama, Ryana Conway a Katherine Haggans, 2008, s. 34)

Z provedené studie zároveň vyplývá, že režimy jedné strany jsou jediným typem autoritářských režimů, které mezi sebou od roku 1945 válčili. Právě velmocenské chování Sovětského svazu a Číny v době studené války je dle výsledků studie důvodem vysoké frekvence militarizovaných sporů mezi režimy jedné strany. Autoři však dodávají, že zde může existovat mír mezi dvěma režimy jedné strany. Je však potřeba v této otázce postupovat opatrně právě kvůli nejednoznačné roli SSSR a Číny v socialistickém světě.(Peceny, Beer, 2003) Přestože je tedy teorie autoritářského míru mnohem méně funkční než teorie demokratického míru, dá se vyvozovat, že za jistých podmínek je možná. Konkrétně v otázce režimů jedné strany došli k závěru, že je méně pravděpodobné, aby šly do konfliktu dva režimy jedné strany, než je tomu u smíšených dvojic režimů.

1.2.3 Vliv velikosti vítězné koalice na udržení míru

Velikost vítězné koalice může být ve všech třech typech autoritářských režimů stejná a lídři ve všech třech typech režimů tak mohou zůstat v čele zajištěním dostatečných benefitů svým podporovatelům, a to i za předpokladu, že by prohráli válku. Většinou se ale v daných režimech liší velikost vítězné koalice, kdy autoritářský režim jedné strany oplývá velkou vítěznou koalicí, zatímco režim armádní nebo režim jednoho lídra oplývají menší vítěznou koalicí.

Důležitost velikosti selektorátu³ a velikosti vítězné koalice řeší ve své práci *The Logic of political survival* Bruce Bueno de Mesquita, Alastair Smith, Randolph Siverson a James Morrow. (2003, s. 37-126) V této práci tvrdí, že lídři s velkým selektorátem a velkou vítěznou koalicí musí zajistit dobrou veřejnou politiku, pokud si přejí zůstat ve funkci. Pro lídry je efektivnější poskytovat veřejné statky pro rostoucí vítěznou koalici, protože soukromé výhody pro dané nové členy jsou malé. Vedoucí představitelé, kteří odpovídají širokému volebnímu selektorátu, jsou snáze zodpovědní za své veřejné politiky, protože cena zběhnutí člena vítězné koalice je omezená. Naproti tomu vůdci režimů s velkým selektorátem a malou vítěznou koalicí si udržují moc tím, že slouží soukromým zájmům jejich hlavních příznivců. Norma věrnosti je v těchto režimech mnohem silnější, protože členové vítězné koalice získávají za svou loajalitu značné soukromé výhody a vědí, že mohou být snadno nahrazeni.

³ Selektorát je označení pro počet lidí, kteří teoreticky mohou být součástí procesu výběru vedení

Tyto charakteristiky následně vysvětlují dva způsoby chování v režimech s velkým selektorátem a velkou vítěznou koalicí. Jednak je pro tyto režimy charakteristické, že se vyhýbají vyvolávání konfliktů, a zároveň je méně pravděpodobné, že se stanou cílem jiného státu. Vůdci, kteří slouží velkým vítězným koalicím, se zdráhají zahájit konflikty, pokud není vítězství pravděpodobně rychlé a levné a pokud veřejnost není přesvědčena, že válka je v národním zájmu. Vedoucí představitelé jsou opatrní, protože vědí, že cena porážky je obvykle odvolání z funkce. (Bueno de Mesquita a kol. 2003, s. 273-326).

Existuje tedy hluboký selekční efekt, v němž režimy s velkými vítěznými koalicemi pouze zahajují války, které téměř vždy vyhrají. Zadržují také režimy vyhrávající většinu svých válek, a proto jsou ostatní režimy ve svém jednání vůči nim opatrní, aby případnou válku nevyprovokovaly. Vedoucí představitelé velkých koaličních systémů se snaží více mobilizovat bez ohledu na zdroje, které mohou vést k dosažení vítězství. Opět je to proto, že lídři v systémech s velkým selektorátem a velkými vítěznými koalicemi musí poskytovat kvalitní veřejnou politiku, jako je silná národní obrana a vítězství ve válce, jinak budou z funkce odvoláni. Protože jiné státy vnímají, že režimy s velkými vítěznými koalicemi jsou v případném ozbrojeném konfliktu nebezpečnější, budou se zdráhat napadnout takové režimy. (2004; Peceny, Butler, s. 10) Naopak vůdci režimů s velkým selektorátem a malými vítěznými koalicemi s větší pravděpodobností zahájí spory a budou lákavými cíli pro zahájení války z druhé strany. Vůdci režimů s velkým selektorátem a malou vítěznou koalicí zůstávají ve funkci díky poskytování požitků členům vítězné koalice. Čím větší je propast mezi selektorátem a vítěznou koalicí podporující konkrétního vůdce, tím větší flexibilitu vůdce má. Členové vítězné koalice zůstávají věrní vůdci, protože je lze snadno nahradit. Z tohoto důvodu vůdci v takovém systému mohou mít ve válce větší šance, protože porážka nemusí znamenat jejich odstranění z funkce. V těchto případech hraje významnou roli korupce, která je zde na denním pořádku. V jejímž důsledku nejsou režimy často schopny zajistit účinnost národní obrany, čímž se stávají lákavými cíli schopnějších konkurentů. (Ibid. 2004, s. 10)

I přes to, že velký selektorát s velkou koalicí je typický pro demokracii, k podobné struktuře může dojít i u autoritářských režimů jedné strany, kde může být vítězná koalice větší, než u zbylých typů autoritářských režimů.

Ve výsledku tak autoři došli k závěru, že demokracie a čistě režimy jedné strany jsou zapojeny do vojenského konfliktu mnohem méně často, než je tomu u ostatních dyád. Dále zjistili obecnou neochotu režimů s velkou vítěznou koalicí zahájit konflikt. Naopak čistě personalistické režimy byly jediným typem režimu, u kterého byla výrazně větší

pravděpodobnost zahájení konfliktu proti režimům jedné strany, než je norma pro všechny řízené dyády. (Ibid. 2004, s. 10-11)

1.2.4 Shrnutí podmínek pro naplnění teorie autoritářského míru

Na základě informací vyplývajících z textů výše lze shrnout podmínky, které musí být splněné pro naplnění teorie autoritářského míru, do tří argumentů.

První argument vychází ze socialistické ideologie, na základě kterého lze tvrdit, že režimy vycházející ze stejných norem této ideologie spolu budou udržovat mír.

Druhý argument vychází ze skutečnosti, že režimy jedné strany mají více institucionálních rozhodovacích omezení, kvůli kterým může vznikat neochota jít do války.

V tomto institucionálním argumentu naráží na to, že v demokratických režimech je vláda pod kontrolou opozice, se kterou musí otevřeně diskutovat, což vede k uvážlivějšímu rozhodování. A ačkoliv v režimu jedné strany tato opozice neexistuje nebo je velmi omezena, tak stále v tomto režimu dochází alespoň k nějaké diskuzi, která může činit danou schopnost rozhodování lepší. V demokraciích je také vždy výrazný obranný mechanismus spočívající v možnostech veta, které má zpravidla vícero osob, a je tak skoro nemožné učinit rozhodnutí v otázce mezinárodní politiky bez všeobecného souhlasu celého politického spektra. Přestože v režimech jedné strany zákonodárné sbory neexistují nebo slouží pouze k potvrzování iniciativ exekutivy, tak mohou čelit vetujícím jedincům v čele strany.

Třetí argument je založen na lepší organizaci armády, díky které jsou režimy jedné strany schopny vést válku efektivněji, což vede k větší opatrnosti ostatních režimů, zda válku zahájit.

2 Analytická část

2.1 Vztahy Ruska a Turecka

Počínaje vládou Osmanské říše měly Turecko a Rusko historii plnou válek a hluboké nedůvěry. Chladné vztahy pokračovaly i ve 20. století, zejména pak v jeho druhé polovině za studené války. Souviselo to samozřejmě zejména s tureckým členstvím v NATO, které stavělo obě země do nepřátelského postavení.

Po studené válce Turecko pozorně sledovalo politickou přeměnu Ruska a sledovalo možnosti nastolení možné spolupráce. Jako projev dobré víry podepsal v březnu 1991 tehdejší turecký prezident Turgut Ozal s Ruskem Smlouvu o přátelství, dobrém sousedství a spolupráci, jakož i obchodní dohodu. (Arafat, 2011, s. 105)

Později 21. století došlo i k rozvoji několika energetických projektů.

Prvním pilířem energetických vazeb zemí je jaderná elektrárna Akkuyu, první turecká jaderná elektrárna, kterou bude stavět, vlastnit⁴ a provozovat ruský Rosatom.

Druhým důležitým prvkem je plynovod TurkStream, který se buduje přes Turecko za účelem dodávky ruského plynu do Evropy a vynechání Ukrajiny. (ČTK, 2017)

Obě země sdílejí také některé politické rysy. Obě země mají vysokou míru podezření ohledně politické motivace západních zemí, zejména na Středním východě. V obou zemích můžeme najít shodné politické rysy. Za vlády prezidenta Erdogana⁵ se geografické limity turecké politické angažovanosti rozšířily i do ruského asijského dvorku. Erdogan dokonce uvedl, že Turecko by mohlo mít zájem o vstup do Šanghajské organizace pro spolupráci (SCO) vedené Ruskem a Čínou jako alternativa k členství v Evropské unii. (Reuters, 2017)

Po celou dobu ale vztahy Ruska s Tureckem výrazně ovlivňují geopolitické neshody a rozdílné zájmy v klíčových oblastech světa jako je Krymský poloostrov a především Sýrie. Hlavním zájmem Turecka v rámci Sýrie je boj proti kurdskému terorismu a ruským zájmem je obrana proti politickému islámu a radikálním islamistickým skupinám. To se nakonec výrazně projevilo i při účasti obou zemí v syrské válce.

⁴ Bude vlastnit až 51%

⁵ Erdogan byl od roku 2003 tureckým premiérem. Od roku 2014 pak zastává funkci prezidenta.

2.1.1 Role Ruska v syrském konfliktu

Vztahy Ruska se Sýrií zažívaly zlaté časy během studené války, kdy byla Sýrie jedním z významných spojenců Sovětského svazu na Blízkém východě. V období 1956 až 1991 tak Sýrie obdržela od Ruska 5000 tanků, přes 1200 vojenských letadel a okolo 70 bojových lodí. Celkově tak Rusko dodalo Sýrii zbraně v hodnotě přes 26 miliard dolarů. (Lund, 2019, s. 12)

To ovlivnilo rusko-syrské vztahy po rozpadu Sovětského svazu, jelikož většinu těchto zbraní Sýrie v době studené války nezaplátila, a po rozpadu Sovětského svazu odmítala Rusku jako nástupnické zemi jeho nárok přiznat. Až v roce 1994 Sýrie konečně přiznala dluh ve výši 11 miliard dolarů, ale nadále se snažila smlouvat, kdy a jak dluh splatí. Tento dluh Sýrie vůči Rusku komplikoval obchodní a politické vztahy mezi zeměmi více než 10 let. (ibid, 2019, s. 12)

Neznamenalo to ale úplné zmrazení vztahů. V roce 1994 byla podepsána nová obranná dohoda, která vytvářela rámec pro vývoz zbraní z Ruska do Sýrie. (New York Times, 1994) V roce 1999 pak v Rusku proběhla první návštěva syrského prezidenta Hafeze al-Asada od konce studené války. Po smrti prezidenta Hafeze al-Asada v roce 2000 a nástupu jeho syna Bašára al-Asada začala nová kapitola rusko-syrských vztahů. (CNN, 1999)

Bašár al-Asad se ze začátku svého prezidentování orientoval spíše na západní země a vztahy s Ruskem pro něj nebyly prioritní. Po útoku Al-Káidy na Světové obchodní centrum v New Yorku v roce 2001 se Spojené státy rozhodly změnit situaci na Blízkém východě a Sýrie byla jednou ze zemí, ve kterých se hodlaly Spojené státy angažovat.

Pro al-Asada tak bylo více než vyhovující, že ve stejné době začalo růst napětí mezi Ruskem a USA. Mezinárodní izolace Sýrie a zároveň zájem Ruska o návrat do mezinárodních vztahů tak daly vzniknout zárodku nových rusko-syrských vztahů. Jejich rozvoji také výrazně pomohlo odpuštění skoro tří čtvrtin zmíněného dluhu ze strany Ruska. (Al-Jazeera, 2005) Začala tak éra silnějších rusko-syrských vztahů než kdykoliv dříve, což potvrdila také vůbec první návštěva ruského prezidenta Medveděva v Damašku. (Globaltimes, 2010)

Vztahy mezi oběma zeměmi se ale začaly ještě výrazněji prohlubovat až po vypuknutí občanské války v Sýrii v rámci Arabského jara, které vypuklo v roce 2011. Hned od začátku konfliktu, během kterého al-Asad rychle ztratil kontrolu nad mnohými územími, podporovalo Rusko al-Asadův režim. Motivace Ruska podpořit Bašára al-Asada spočívala zpočátku v několika aspektech. Jednak šlo o materiální a politické zájmy, ale Rusko především motivoval strach ze změn pořádků na Blízkém východě. Dalo se předpokládat, že po změně

režimu by Sýrie byla jen těžko stejně otevřená obchodování s Ruskem, jako tomu bylo do té doby. Obávalo se také, že by Sýrii neovládly žádné liberální síly, se kterými by se dalo jednat, ale že by se k vládě dostali radikální islamisté, které Rusko považovalo za hrozbu. Podpora Arabského jara od západních zemí také vyvolala v Rusku obavy z intrik v podobě informační a hybridní války. (Lund, 2019, s. 19)

Varováním pro Rusko byla situace v Libyi, kde Rusko nebylo spokojené s intervencí západních mocností a nechtělo tak dopustit stejný průběh i v Sýrii. Na výzvu západních mocností, aby al-Asad odstoupil, tak Rusko reagovalo protinávrhem, aby al-Asad dostal prostor na své, leč opožděné reformy, s tím že oficiálně tvrdilo, že se snaží podporovat pouze syrskou suverenitu, nikoliv al-Asadův režim jako takový. Skrytý zájem Ruska však byl udržet al-Asada u moci a ochránit ho před tlakem západních mocností. Zásadní tak bylo Ruskem dlouhodobé vetování intervence do Sýrie na půdě OSN v letech 2011 a 2012. Rusko argumentovalo v obou případech zásadou nevměšování, a v obou případech přidala své veto i Čína. (United nations, 2011 a 2012) V reakci na to vznikla koalice Přátelé Sýrie, kterou vytvořilo 60 států v čele s USA, Francií, Katarom a dalšími státy.

Podpora al-Asadova režimu Ruskem nespočívala pouze na diplomatické bázi, ale i na té vojenské. Rusko ignorovalo výzvy, aby zastavilo dodávání zbraní do Sýrie, a trvalo na tom, že již objednané obranné zbraně doručí v plném rozsahu. Rusko však nemínilo dodávat Sýrii zbraně zdarma, a jelikož Sýrie zřejmě neměla na nákup zbraní finance, tak vyjma již zaplacených zbraní se další dodávky zbraní z Ruska příliš nekonaly. (Lund, 2019, s. 22)

Další výrazné prohloubení rusko-syrských vztahů nastalo se vznikem Islámského státu v roce 2014. Pro Rusko vznik Islámského státu znamenal sice posílení argumentu, že al-Asadova vláda není v regionu největší problém, ale zároveň Islámský stát samozřejmě představoval hrozbu i pro samotné Rusko. Snahy Ruska začlenit syrskou armádu do protiteroristické fronty však byly neúspěšné, a al-Asadův režim se tak ocitnul pod silným tlakem jak ze strany Islámského státu, tak bloku západních zemí v čele s USA či Tureckem. Zvrat nastal až v roce 2015, kdy se Rusko přímo připojilo do války na straně režimu al-Asada.

V létě 2015 tak začaly z Ruska proudit zbraně pro syrskou armádu a Rusko začalo provádět nálety v Sýrii. Argumentovalo sice, že nálety směřuje pouze proti Islámskému státu, ale ve skutečnosti se ukázalo, že útočí na veškeré povstalecké skupiny, které ohrožovaly al-Asadův režim. (BBC, 2015) Ruský přímý zásah do války měl také výrazné politické motivy. Rusko díky tomu přimělo Spojené státy, aby nebylo z jejich strany přehlíženo, a naopak aby začaly o postupu v Sýrii s Ruskem jednat. I když zapojení Ruska tento efekt skutečně přinesl, tak

dlouhodobě se však žádná spolupráce Ruska a USA proti Islámskému státu vyjednat nepodařila, a vztahy mezi oběma velmocemi se spíše zhoršily. I tak se díky intervenci v Sýrii Rusko výrazně připomnělo na mezinárodní scéně a jasně ukázalo, že musí být bráno jako globální geopolitický hráč.

Cíle Ruska v Sýrii se na základě běhu událostí dají shrnout do 3 kategorií.

Rusko se aktivním zapojením do občanské války v Sýrii snažilo posílit svůj mocenský status ve světě. To odpovídá dlouhodobé zahraniční politice prezidenta Vladimíra Putina, který během svého politického působení udělal z Ruska postupně znovu jednoho z nejvýznamnějších aktérů na mezinárodním poli.

Druhým cílem Ruska je zachování svého vlivu ve střední Asii, protože se obává nárůstu vlivu extrémních islamistů a rozšíření konfliktu do sféry ruského vlivu ve střední Asii. Navíc má Rusko v Sýrii už od dob Sovětského svazu u pobřeží Středozemního moře námořní základnu Tartus. Tento přístav je pro Rusko klíčový, jelikož mu zajišťuje přístup ke Středozemnímu moři. I to byl tedy důvod, proč se Rusko do konfliktu aktivně zapojilo.

Třetím cílem ruské angažovanosti v syrském konfliktu jsou ekonomické vazby na Sýrii. Rusko nechce připustit stejný scénář jako v Libyi, kdy pádem Muammara Kaddáfího⁶ ztratilo tento trh pro svůj zbrojní průmysl. A Sýrie je pro ruský zbrojní průmysl velmi významným a důležitým trhem.

2.1.2 Role Turecka v syrském konfliktu

Vztahy Turecka a Sýrie nebyly během studené války nijak přívětivé. Nejbližším spojencem Sýrie byl Sovětský svaz, zatímco Turecko jako člen NATO bylo spojencem západních velmocí a Izraele, který je se Sýrií dlouhodobě ve válečném stavu a Sýrie tak po rozpadu Sovětského svazu ztratila svého klíčového spojence a ocitla se v mezinárodní izolaci.

Syrsko-turecké vztahy zůstávaly v 90. letech chladné především kvůli otázce Kurdů. V Sýrii žilo více jak milion Kurdů, zároveň se tam v 80. letech přesunulo vedení Strany kurdských pracujících (dále PKK), kterou Turecko považuje za teroristickou organizaci. Sýrie pak této organizaci poskytla logistické zázemí v okupovaném Libanonu, které PKK mohla využívat pro výcvik svých vojenských sil. Na konci 90. let, tedy v době, kdy už Sýrie byla bez svého hlavního spojence Sovětského svazu, však pod nátlakem z turecké strany musela podporu kurdské organizace PKK ukončit. (Hale, 2013, s. 314-315)

⁶ Muammar Daddáfi byl dlouholetý vůdce Libye.

Tím byl eliminován hlavní blokátor vývoje turecko-syrských vztahů, a postupně se tak vztahy obou zemí začaly zlepšovat. K viditelnému zlepšování začalo docházet, jakmile se k moci dostali Bašár al-Asad na syrské straně a Stranou spravedlnosti a rozvoje (dále jen AKP) s premiérem Erdoganem na straně turecké.

Došlo ke zlepšení vztahů jak v otázkách hospodářských, tak diplomatických. Turecko začalo investovat do syrské infrastruktury, v roce 2006 pak vznikl turecko-syrský hospodářský regionální program spolupráce, jehož cílem bylo cílit na rozvoj konkrétních oblastí. Rozvoj hospodářské spolupráce tak byl znatelný, i když poměrně jednostranný, jelikož syrské produkty přestaly být kvůli těm tureckým konkurenceschopné. Velmi se tak lišil objem vzájemného exportu, který mezi Tureckem a Sýrií byl.

Z diplomatického hlediska však v prvním desetiletí 21. století došlo také k výrazným pozitivním proměnám v turecko-syrských vztazích. Obě země začaly po americké expanzi do Iráku v roce 2003 spolupracovat v boji proti terorismu. Konkrétně se pak obávaly separatistických myšlenek iráckých Kurdů, kteří díky vzniklému chaosu v Sýrii získali větší autonomii. To samozřejmě bylo proti zájmům jak Turecka, tak Sýrie. (Stein, 2014, s. 517)

Po vypuknutí revolučních snah v arabských zemích v rámci Arabského jara se Turecko snažilo postavit do role demokratického hegemonu dané oblasti s cílem zajistit úspěšný přechod k demokracii v jednotlivých zemích. Pozornost Turecka mířila především do Egypta a právě do Sýrie.

Turecko tak ze začátku revolučních let stálo po boku západních velmocí, především USA a Francie. K jistému zlomu došlo v roce 2013, kdy proběhl vojenský puč v Egyptě, ve kterém byl svržen demokraticky zvolený prezident Mohammed Morsi. Po tomto puči se západní velmoci z velké míry stáhly a Turecko tak v podpoře prorevolučních sil zůstalo poměrně osamocené. Turecko tak bylo nuceno snížit své v ambice ve snaze o demokratizaci jak v Egyptě, tak v Sýrii. To se promítlo i ve snahách Turecka o dosažení konce režimu Bašára al-Asada a přechodu k demokratizaci země. Přesto však Turecko zůstalo konzistentní v názoru, že tento al-Asadův režim není legitimní. O to víc samozřejmě Turecko nelibě reagovalo na aktivní zapojení Ruska v Sýrii, jelikož ruská podpora režimu al-Asada značně snížila turecké možnosti. Turecko nadále bylo proti režimu Bašára al-Asada, ale zároveň se shodlo s Ruskem, že je potřeba podpořit syrskou suverenitu a celistvost země. Turecko se tak spíše než v boji proti režimu Bašára al-Asada začalo soustředit na hrozbu společnou jak pro Turecko, tak pro západní velmoci, ale také i pro Rusko. Tou hrozbou byl islámský terorismus. Sýrie tak pro Turecko představovala bezpečnostní riziko, především kvůli straně PKK,

respektive Lidových obranných jednotek (dále jen YPG). Riziko vzrostlo v momentě, kdy Spojené státy americké začaly podporovat kurdské ozbrojené síly v boji proti režimu Bašára al-Asada a později i v boji proti Islámskému státu.

Turecko brzy pochopilo, že Washington se jednak nehodlá zapojovat nijak aktivně v otázce uprchlíků a jejich ochranou uvnitř Sýrie a zároveň nehodlá finančně ani diplomaticky natolik podpořit revoluční strany takovým způsobem, jakým podpořili al-Asadův režim Rusko a Írán. Turecko tak muselo přejít od vojenského řešení ke snahám o diplomatické rozhovory s Ruskem a Íránem. To bylo pro Turecko důležité i z druhého důvodu, kvůli kterému se do konfliktu snažilo zapojit. Tím byla ochrana tureckých hranic. Jednak se jednalo o ochranu před již zmíněnými uprchlíky, ale především se Ankara obávala, že narušení bezpečnosti či celistvosti hranic by umožnilo přístup do země kurdským teroristům z PKK či ze syrské odnože této strany YPG.

Zapojení Turecka do konfliktu se tak dá odůvodnit dvěma záměry. Prvním byly mocenské zájmy Turecka. Turecko se aktivním angažováním v syrském konfliktu snažilo stát regionálním hegemonelem a získat co největší vliv v otázce transformace syrského režimu.

Druhým záměrem Turecka pak byl boj proti Kurdům, respektive straně PKK a její syrské odnoži YPG. Kurdský terorismus představuje pro Turecko dlouhodobě jednu z nejvýraznějších hrozeb, takže ochrana syrsko-tureckých hranic byla pro Turecko klíčová. S příchodem Islámského státu pak potřeba ochrany hranic ještě vzrostla.

Turecko se však nedočkalo takové podpory od svých spojenců z NATO, jaké očekávalo, a muselo tak přistoupit k bližším dialogům s druhou stranou sporu, především Ruskem.

2.1.3 Sestřelení ruského bombardéru Tureckem

Dne 24. listopadu 2015 došlo k závažnému incidentu, který výrazně ovlivnil vztahy mezi Ruskem a Tureckem. V inkriminovaný den Turecko sestřelilo ruský letoun Suchoj SU-24 v blízkosti turecko-syrských hranic. Turecko tak potvrdilo své dřívější varování o netoleranci přeletů cizích letounů přes turecké území. K podobným incidentům totiž mohlo dojít už dříve. Ruská strana označila sestřelení svého letounu, který měl za úkol útočit na cíle v severozápadní Sýrii, za bodnutí do zad. Začal tak spor o to, kdo je viníkem. (ČTK, 2015) Zatímco Rusové trvali na tom, že jejich letoun se nacházel nad syrským územím, Turecko bylo přesvědčené, že letoun, který turecká strana údajně opakovaně varovala, se nacházel nad tureckým územím. Reakce na zhoršené vztahy na sebe nenechala dlouho čekat. Rusko hned v následujících dnech přerušilo veškeré komunikační kanály s Tureckem, k syrskému pobřeží

vyslala svůj křižník Moskva a na základnu Hmímím, která se nachází pouze 50 kilometrů od syrsko-turecké hranice, nainstalovala svůj nejmodernější protiletadlový systém S-400. Odvetné kroky Ruska se týkaly také ekonomického aspektu. Vladimír Putin dekretem uvalil na Turecko sankce, zrušil bezvízový přístup Turků do země, a zakázal dovoz některého tureckého zboží. Zmrazení vztahů se dotklo i cestovního ruchu, jelikož Putin zakázal ruským firmám prodávat zájezdy do Turecka.(ČTK, 2015)

Vztahy se nijak nezlepšovaly ani se začátkem roku 2016. Naopak Turecko porušilo své závazky vyplývající z mezinárodní smlouvy o otevřeném nebi, když neumožnilo průlet ruskému pozorovacímu letadlu s odůvodněním, že trasa zahrnovala pozorování oblastí přiléhajících k tureckým hranicím se Sýrií a také letišť, která hostí válečná letadla NATO.(Military Times, 2016) Tento incident tak byl další událostí, která pobouřila ruskou stranu a vztahy obou zemí ještě zhoršila.

Situace mezi oběma zeměmi zůstala velmi napjatá ještě dalšího půl roku. Až na konci června 2016 zaslal turecký prezident Erdogan omluvný dopis svému ruskému protějšku. Následně pak proběhla mezi prezidenty první komunikace od incidentu z listopadu 2016.(ČTK, 2016) Během tohoto telefonátu došlo k výraznému zklidnění napětí a zahájení snah o normalizaci vztahů.

Reakce ze světa byly poměrně opatrné. Severoatlantická aliance včetně klíčových členských států vyjádřily podporu Turecku. Zároveň však všechny země apelovaly především na zklidnění situace a vyjádřily obavy, že tento incident může narušit vyjednávání o Sýrii. V tomto duchu se vyjádřil i tehdejší americký prezident Barack Obama, který se zastal Turecka a vyjádřil znepokojení nad ruskými aktivitami u tureckých hranic. Naopak sestřelení razantně odsoudila samotná Sýrie, která to nazvala hrubým porušením syrské suverenity.

Incident tak velmi výrazně ovlivnil vztahy Ruska a Turecka, které však mohlo v případě eskalace napětí počítat s podporou Severoatlantické aliance. Zároveň z chování obou zemí bylo patrné, že i když vztahy obou zemí byly vypjaté, tak si obě země dávaly pozor, aby tato především diplomatická válka mezi oběma zeměmi, nepřerostla v ozbrojený konflikt. Tomu se nakonec skutečně podařilo vyvarovat, a bylo to právě Turecko, které svou omluvou začalo obnovovat komunikaci mezi oběma zeměmi. (Al Jazeera, 2015)

2.1.4 Vliv syrského konfliktu na rusko-turecké vztahy

Přestože zapojení Ruska do syrské války kritizovalo více mocností, rozhodně nejhlasitější protesty zaznívaly ze strany Turecka. Vztahy obou zemí zapojením Ruska do války značně ochladly, což vyvrcholilo v momentě, kdy Turecko v roce 2015 sestřelilo ruské letadlo Su-24. To samozřejmě nemohl nechat ruský prezident Vladimir Putin bez reakce. Putin jako reakci na incident zesílil útoky v Sýrii, a zároveň uvalil na Turecko ekonomické sankce.(ČRo, 2015)

Jelikož PKK podporovaly už Spojené státy, tak podpora Kurdů i ze strany Ruska by znamenala pro Turecko vážnou bezpečnostní hrozbu. I proto Turecko výrazně zmírnilo rétoriku, a v roce 2016 dokonce turecký prezident nabídnul Vladimíru Putinovi omluvu za sestřelení zmíněného letadla.(ČTK, 2016) Tento moment lze označit za bod zlomu rusko-tureckých vztahů i samotné války v Sýrii. Na konci roku 2016, poté co se podařilo vyčistit Aleppo⁷ od opozičních vojsk, se Turecko připojilo k Rusku a Íránu kvůli organizaci vlastního syrského příměří.

V roce 2016 se byl ve Spojených státech amerických inaugurován do prezidentského úřadu Donald Trump, který byl odhodlán snížit americkou stopu v Sýrii, což dalo zmíněné trojici států výraznější manévrovací prostor. V květnu 2017 se Rusko, Turecko a Írán dohodly na deeskalaci války v Sýrii, ale ukázalo se, že si pod tím každý z těchto států představoval něco jiného (ČTK, 2017). Írán chtěl ukončit válku s al-Asadem u moci. To chtělo také Rusko, které ale v konci války vidělo hlavně příležitost získat pákový efekt nad Tureckem. Turecko bylo minimálně v rétorické rovině stále proti režimu al-Asada, ale zároveň podstatnější pro něj byla bezpečnost hranic před kurdskými skupinami spojenými s PKK.(Goren,2018, s. 10)

Je tedy patrné, že zájmy Ruska a Turecka byly především v počátku konfliktu zcela odlišné. Respektive rozdílné byly zejména cesty, kterými chtěla jedna či druhá země svých cílů dosáhnout. Dá se totiž konstatovat, že oběma zemím šlo především o získání co největšího vlivu v otázce transformování Blízkého Východu. Obě země však v této otázce usilovaly o něco jiného.

Rusko se především snažilo stát se znovu celosvětově významným geopolitickým hráčem, udržet své obchodní vztahy se Sýrií a udržet si svůj jediný přístup ke Středozemnímu moři skrz syrský přístav Tartús, kde má Rusko svou vojenskou základnu ještě z dob Sovětského svazu.

⁷ Aleppo je nejlidnatější město v severovýchodní Sýrii, do kterého během syrského konfliktu pronikli sunitští Islamisté bojující proti vládě a jejím spojencům

Turecko se v syrském konfliktu snažilo stát se hlavním aktérem v otázce demokratizace arabských zemí, čímž chtěla turecká strana AKP dokázat své prodemokratické a prozápadní směřování. Zároveň byla pro Turecko klíčová otázka bezpečnosti hranic a snaha o omezení vlivu kurdské PKK a její syrské odnože YPG. Hrozba terorismu, leč ne vždy od stejných skupin, tak byla jedním z mála společných jmenovatelů jak pro Rusko, tak pro Turecko.

Od roku 2017 dochází ke zmírnění útočné rétoriky především ze strany Turecka.

Erdogan se také omluvil za sestřelení ruského letadla a začalo docházet k výraznému zlepšení rusko-tureckých vztahů. Svědčí o tom turecký nákup ruského obranného protivzdušného systému S-400, stejně jako snaha nalezení konsenzu v otázce konfliktu v Sýrii.

2.2 Rusko a Turecko jako autoritářské režimy

2.2.1 Rusko jako autoritářský režim

Přestože se po rozpadu Sovětského svazu Rusko stávalo více demokratickým zřízením, postupem času docházelo k jistým omezujícím prvkům. Začalo k nim docházet zejména po zvolení Vladimira Putina prezidentem v roce 2000. Od jeho zvolení prezidentem je možné pozorovat dlouhodobý úpadek v hodnocení kvality demokracie (democracy index). Jak lze vidět na grafu č. 1, všechny žebříčky zaznamenávající hodnoty kvality demokracie ukazují u Ruska sestupnou tendenci.

Dle hodnocení Freedomhouse dosáhlo Rusko v posledních 4 letech (2017-2021) vždy pouze 20 bodů ze 100 v hodnocení svobody, což je označováno jako „nesvobodná země“.(Freedomhouse, 2017-2021)

Rusko také dlouhodobě patří k zemím s nejvíce zatčenými a zavražděnými novináři na světě. (McCarthy, 2021)

To vše se děje pod vládou Vladimira Putina, který je prezidentem od roku 2000 takřka nepřetržitě s výjimkou jediného čtyřletého období mezi lety 2008-2012, kdy kvůli nemožnosti zastávat úřad více jak 2x po sobě danou v ústavě, úřad zastávat nemohl. Ve zmíněném období byl prezidentem Dmitrij Medvěděv, který je stejně jako Vladimir Putin ze strany Jednotné Rusko. Šlo tedy pouze o výměnu tváří. A právě strana Jednotné Rusko je dlouhodobě stranou s většinovým počtem poslanců ve Státní dumě.

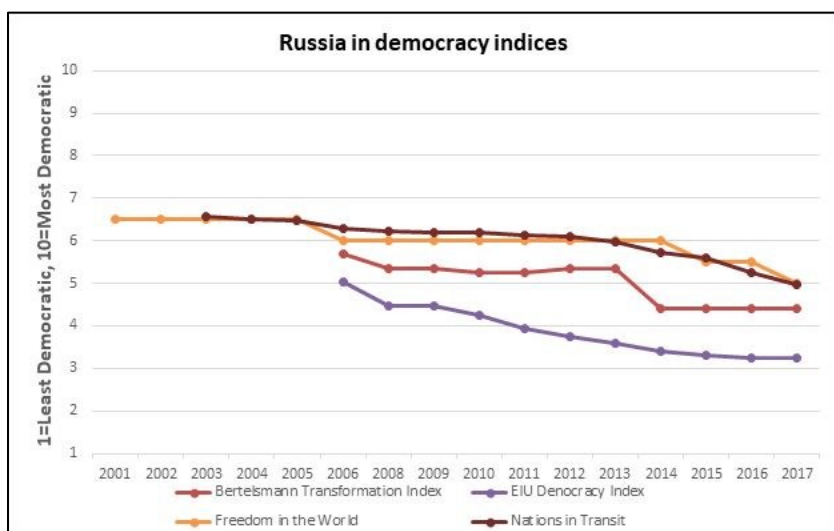
Aktuálně má strana Jednotné Rusko ve Státní dumě 343 poslanců ze 450. K zajištění dalšího pokračování vlády jak samotné strany Jednotné Rusko, tak především prezidenta Putina došlo

11. března 2020, kdy si občané v Rusku schválili změnu ústavy. Díky této změně může prezident Putin kandidovat na další 2 období a být tak prezidentem až do roku 2036. (ČTK, 2020)

K větší centralizaci moci pomohlo také zřízení nové administrativní jednotky v roce 2000.

Vladimír Putin rozdělil zemi na 7 federálních okruhů, přičemž v čele každého okruhu stojí zplnomocněný představitel, kterého jmenuje prezident, což pomáhá Vladimíru Putinovi v lepší kumulaci moci. Celkově pak je většina exekutivní moci v rukou prezidenta a premiéra. Prezident na návrh předsedy vlády jmenuje a odvolává ministry, zároveň sám může navrhnout zákony či vydávat prezidentské dekrety. (Ústava RF, článek 90) Zároveň však potřebuje právě loajální parlament, který dané zákony schválí. Tomu v případě vlády prezidenta Putina napomáhá právě dominantní role tzv. prezidentské strany Jednotné Rusko.

Graf č. 1

Zdroj: Journal of governance and politics, 2018

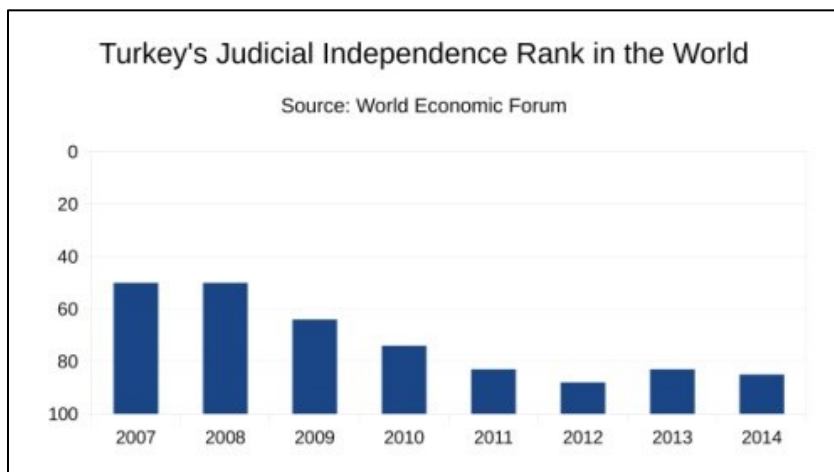
2.2.2 Turecko jako autoritářský režim

Přestože Turecko nikdy nemohlo být považováno za plnohodnotnou liberální demokracii, k vývoji směřujícímu k autoritářství začalo plně docházet až po nástupu Strany spravedlnosti a rozvoje k moci v roce 2002. Od této chvíle můžeme postupně sledovat vývoj země směřující k soutěživému autoritářství. To se projevovalo především v nerovných volbách, kdy strana AKP dostávala mnohem větší prostor v médiích než opozice, což souviselo s postupnou kontrolou státních i soukromých medií a se zpolitizováním dalších nezávislých institucí.

Docházelo také k zastrahování či postupem času také zatýkání opozičních politiků, násilnému potlačování demonstrací nebo omezování svobody slova. Intenzita všeho výše zmíněného

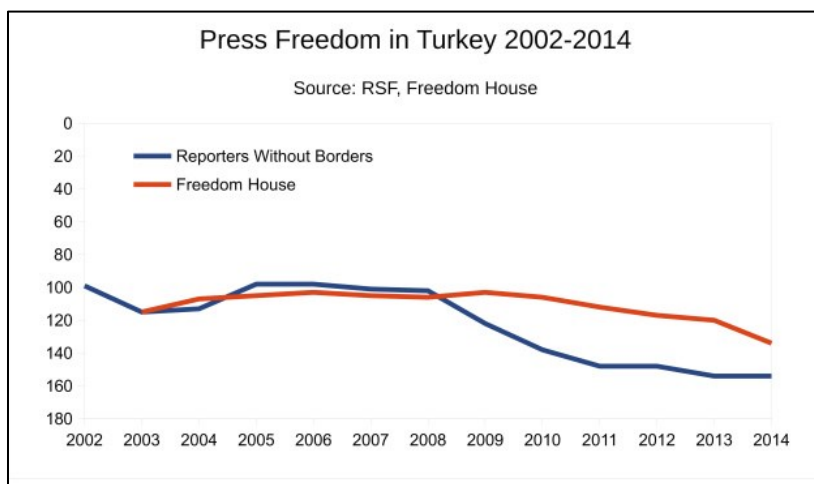
rostla s dobou vlády AKP a Recepta Erdogana. Zhoršující se vývoj svobody tisku a nezávislost justice v Turecku názorně ukazují grafy č. 2 a č. 3. Z nich je patrné, že se Turecko od roku 2007 do roku 2014 propadlo v žebříčku nezávislosti justice z 56. místa na 85. místo. V oblasti nezávislosti médií došlo od roku 2002 do roku 2014 k propadu z 99. místa na 154. místo. (World economic forum, RSF, Freedom house)

Graf č. 2

Zdroj: World economic forum

Graf č. 3

Zdroj: RSF, Freedomhouse

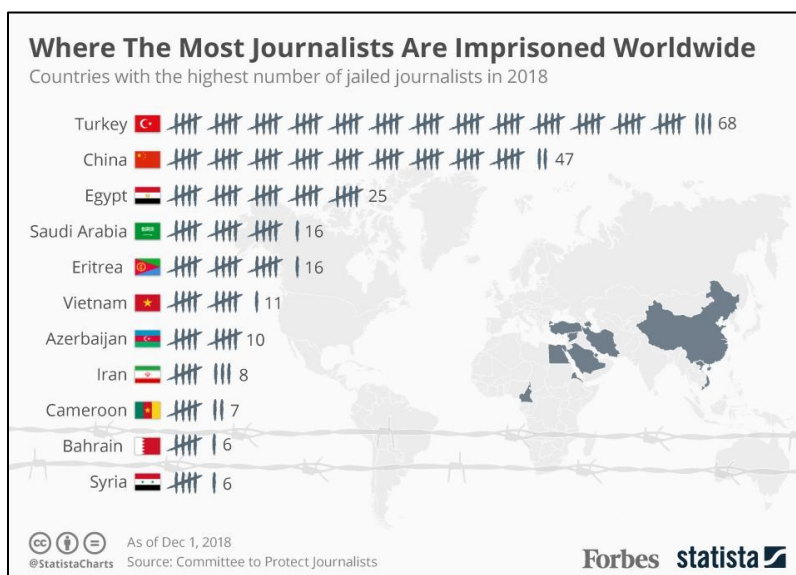
Pro tuto práci je velmi důležité období od neúspěšného pokusu o vojenský převrat. Ten proběhl 15. července 2016. Frakce turecké armády využila Erdoganova pobytu na dovolené a v noci z 15. na 16. července vystoupila s prohlášením, že za účelem obnoveného demokratického zřízení a dodržování lidských práv přebírají kontrolu nad řízením státu. Následně pučisté začali obsazovat vládní budovy či velitelství armády. Pučisté se pokusili

také zajmout Erdogana, který trávil svou dovolenou v hotelu. Tomu se však povedlo uprchnout a následně vystoupit s prohlášením k lidu. Vyzval lidi, aby vyšli do ulic a postavili se za vládu. Pučisté nebyli nijak dobře organizovaní, neměli zajištěnou podporu ani veřejnosti ani médií, a puč tak skončil neúspěšně.(Aktuálně, 2016)

Tato událost však byla rozbuškou pro následující změny, které Erdogan ve svůj prospěch prosadil. Ihned po neúspěšném puči obvinil Erdogan z organizace Fethullaha Gülena⁸, a slíbil očištění všech státních institucí od Gülenistů. Byl vyhlášen nouzový stav a začalo masivní propouštění a zatýkání. Propuštěno bylo více jak 100 000 lidí a zatčeno bylo na 40 000 lidí. K čistkám docházelo i na akademické půdě, kdy bylo více jak 1 500 univerzitních děkanů donuceno rezignovat.(Vítková, 2016)

Docházelo také k zásahům proti svobodným médiím a novinářům. Jak dokazují předešlé grafy, došlo tedy po neúspěšném pokusu o puč ještě k výraznějšímu utužení režimu. Zároveň graf č. 4 ukazuje, že v roce 2018 bylo Turecko zemí, kde bylo zatčeno nejvíce novinářů na světě. Na základě Freedom indexu náleželo Turecku v roce 2018 157. místo ze 180.(World press freedom index, 2019).

Graf č. 4

Zdroj: Forbes.com

S utužováním režimu a převedení větších pravomocí do rukou Recepta Erdogana souvisí referendum o ústavních změnách, které proběhlo 16. dubna 2017. V něm se turecký národ vyslovil pro změnu systému z parlamentního na systém prezidentský. Je nutné říct, že ani

⁸ Fethullah Gülen je islámský učenec, myslitel a politický aktivista žijící v USA. V roce 2014 na něj byl vydán v Turecku zatykač za údajné vedení teroristické skupiny

samotné referendum neproběhlo za zcela rovných podmínek. Jednak se kampaně účastnil samotný Erdogan, který v té době měl však být z titulu svého prezidentství nadstranický, a zároveň jeho výjezdy po zemi byly hrazeny z veřejných peněz. Docházelo také k fyzickému násilí vůči odpůrcům ústavních změn. Ti byli také zatýkáni i za údajné pořádání nezákonných akcí či urážení prezidenta. Pro změnu ústavy se vyslovilo 51,4 % voličů.(Vařáková, 2017)

To vše výrazně zvýšilo pravomoc prezidentovi Erdoganovi. Ihned se tak vyrojily obavy, že bude Turecko směřovat ještě k silnějšímu autoritářství. Na základě tohoto referenda byl zrušen post premiéra. Prezident získal pravomoc jmenovat a odvolávat vládu, naopak parlament ztratil možnost vyvolat hlasování o nedůvěře vládě. Po referendu může také prezident nadále zůstat ve straně. Do referenda musel být prezident nadstranický, jde v tomto případě tedy o další formální ukotvení Erdogana ke straně AKP a posílení pozice strany jako takové. K většímu propojení prezidenta se stranou pomohla i další změna, na základě které byly sjednoceny termíny voleb do parlamentu s volbami prezidentskými. Výsledek referenda také umožní současnému prezidentovi ucházet se o prezidentský post ještě dvakrát, je tedy možné, že zůstane prezidentem až do roku 2029. Erdogan má po referendu také výrazný vliv na Ústavní soud, kam jmenuje 12 z 15 soudců.(ibid. 2017) Referendum tak jde vnímat jako schválení Erdoganovy politiky po puči z roku 2016. Viditelné jsou také znaky narušení vah a protivah, když došlo k ohrožení oddělení moci výkonné a soudní.

2.2.3 Shrnutí

Jak u Ruska, tak Turecka můžeme v posledních letech pozorovat zhoršování kvality demokracie v zemi a přechody režimů obou zemí směrem k autoritářskému režimu. V případě Ruska je situace stálejšího a dlouhodobějšího rázu. Prezident Putin disponuje v Rusku velmi neomezenou mocí, jelikož má ústavou danou velmi výrazné pravomoci a je omezován především dolní komorou, kde má však většinu Putinova prezidentská strana Jednotné Rusko. I kvůli tomu tak Rusko dlouhodobě dostává od portálu Freedomhouse v hodnocení kvality demokracie pouze 20 bodů. K dominantní roli Putina také pomohla změna Ústavy Ruské federace, díky které může zůstat prezidentem až do roku 2036.

V případě Turecka pak došlo k nejvýraznějšímu utužení režimu po neúspěšném vojenském puči v roce 2016 a následném ústavním referendu v roce 2017, díky kterému se přeměnil turecký parlamentní systém na prezidentský a prezident Erdogan tak získal mnohem větší pravomoci. V Turecku je také možné dlouhodobě pozorovat úpadek všech demokratických kritérií, jakými jsou například nezávislost justice či svoboda médií. Turecko také patří

k zemím s nejvíce zatčenými novináři na světě. I v případě Turecka tak dosahuje hodnocení kvality demokracie velmi nízkých hodnot.

2.3 Posouzení argumentů teorie autoritářského míru

Tato část je zaměřena na druhou výzkumnou otázku, tedy zda v obou zemích jsou splněny podmínky autoritářského míru definované v teoretické části.

2.3.1 Ideologie režimů

Stanovení podmínky ideologie režimu vycházelo z historické zkušenosti spolupráce autoritářských režimů v době studené války. Jak již bylo specifikováno v teoretické části, vychází tato podmínka ze socialistické ideologie a spolupráce socialistických republik v době studené války. Dá se tedy bez hlubšího zkoumání konstatovat, že ideologie obou zemí nehraje v otázce případného autoritářského míru žádnou výraznou roli. Zde je potřeba se vrátit k práci Juana Linze (1999), který v definici autoritářských režimů tvrdí, že autoritářské režimy se ani o ideologii neopírají. Opírají se spíše o mentalitu, která určuje lidem hranice, podle kterých vědí, jak se mají chovat a co si mohou dovolit. Souvisí s tím i předvídatelnost chování jejich vůdce na domácí scéně. Na základě této definice autoritářských režimů se tak dá konstatovat, že i když se nejedná přímo o shodnou ideologii režimů, tak na základě toho, že autoritářský režim mnohdy ani na žádné silné ideologii postaven není, může na základě tohoto bodu autoritářský mír mezi oběma zeměmi fungovat.

2.3.2 Institucionální omezení rozhodovacích pravomocí vůdců

Výzkum druhého argumentu, spočívajícím v institucionálním omezení pravomocí vůdce daného autoritářského režimu, byl již nastíněn v samotné kapitole věnující se Rusku a Turecku, jakožto autoritářským režimům. V obou zemích sice disponují velkou mocí prezidenti Putin a Erdogan, zároveň v obou případech jsou jistým způsobem závislí na podpoře svých stran, které mají v obou parlamentech klíčové postavení.

2.3.2.1 Institucionální omezení v Rusku

Rusko lze charakterizovat jako poloprezidentský režim. O výkonnou moc se tak v Rusku dělí prezident a parlament. Prezident je volen přímo na dobu 6 let.(Ústava RF, Článek 81) Je hlavou státu a vrchním velitelem ozbrojených sil.(Ústava RF, článek 87) Mezi jeho nejzásadnější pravomoci patří jmenování či odvolání premiéra a vlády, jmenování členů Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, či předsedy centrální banky.(Ústava RF, článek 83)

Prezident je také oprávněn předkládat Státní dumě zákony a vydávat prezidentské dekrety.(Ústava RF, článek 90) Vláda má pak především pravomoc předkládat Státní dumě státní rozpočet a zajišťovat jeho plnění. Vláda tak funguje jako nástroj pro vykonávání prezidentské politiky a je prezidentovi v podstatě také odpovědná.

Zákonodárnou moc pak má v Rusku parlament, který se skládá ze dvou komor. Horní komora se nazývá Rada federace a dolní komora Státní дума. Členy Rady federace jmenuje prezident na návrh jednotlivých subjektů Ruské federace. Každý subjekt Ruské federace zastupují v Radě federace 2 členové.(Ústava RF, článek 95) Rada federace schvaluje prezidentem vyhlášení nouzového či válečného stavu a schvaluje či odmítá zákony přicházející z dolní komory parlamentu. Rada federace také vyhláší prezidentské volby, mění hranice jednotlivých subjektů Ruské federace nebo potvrzuje soudce Ústavního soudu a Nejvyššího soudu.(Ústava RF, článek 102)

Dolní komoru Federálního shromáždění tvoří 450 poslanců, kteří jsou voleni občany na 5 let.(Ústava RF, článek 95, 96) Státní дума vyslovuje důvěru vládě, schvaluje jednotlivé federální zákony či jmenuje a odvolává ombudsmana. Má také možnost podávat žaloby na prezidenta.(Ústava RF, článek 103)

Ruská Ústava tak dává výrazné pravomoci právě prezidentovi, případně pak premiérovi, kterého však před schválením parlamentem jmenuje právě prezident. Ale existence dvoukomorového parlamentu, tvořeného Státní dumou a Radou federace, je pro prezidenta základním omezujícím prvkem. Státní дума schvaluje prezidentem navrženou vládu, což je bod dělby moci. I když má ve Státní dumě absolutní většinu právě Putinova strana Jednotné Rusko, musí výrazná část rozhodovacích procesů být schválena alespoň na úrovni právě této strany. Pro otázku teorie autoritářského míru je pak nejpodstatnější omezení v otázce vyhlášení válečného či nouzového stavu. V tom prezidenta v Rusku omezuje Rada federace. I zde je omezení pouze částečné, protože členy Rady federace jmenuje či potvrzuje znovu samotný prezident. Ale i tak se dá říct, že prezident je v otázce vyhlášení válečného stavu alespoň částečně omezen, a nemůže tak zcela bez zábran a následků vyvolat ozbrojený konflikt s jinou zemí. Přestože tak pravomoci prezidenta Putina jsou výrazného charakteru, stále jsou v systému formální institucionální omezení, která prezidenta Ruska alespoň do jisté míry mohou omezovat.

2.3.2.2 *Institucionální omezení v Turecku*

V Turecku došlo výrazným změnám po referendu v roce 2017, kdy se turecký systém změnil na prezidentský. Exekutivní moc tak má ve svých rukou především prezident, který je zároveň předsedou vlády. Je volen přímou volbou na 5 let. Prezident si sám jmenuje vládu a parlament nemůže vyslovit této vládě nedůvěru. Jednotliví ministři pak nemohou být zároveň členy parlamentu. (Vařáková, 2017)

Parlament je v Turecku jednokomorový a skládá se z 600 poslanců, kteří jsou voleni stejně jako prezident na 5 let. Volební klauzule je v Turecku poměrně vysoká. Strany musí získat alespoň 10 % hlasů, aby se do parlamentu dostaly. (Ústava Turecké republiky, článek 77)

V Turecku došlo k výrazným změnám po referendu v roce 2017, kdy se turecký systém změnil na prezidentský. Do rukou prezidenta Erdogana se tak dostala poměrně výrazná moc. Parlament ztratil možnost vyslovit vládě, kterou včetně premiéra jmenuje prezident, nedůvěru. Zároveň byl sjednocen termín voleb parlamentních a prezidentských, což usnadňuje prezidentovi mít i v parlamentu svou většinu. Přestože tak v zemi fungují jistá institucionální omezení, která zabraňují prezidentovi Turecka rozhodovat neomezeně a parlament má teoreticky možnost vládní nařízení přehlasovat, reálně jsou institucionální omezení v Turecku poměrně malá, a pokud by chtěl Erdogan zatáhnout zemi do války, není příliš možností mu v tom zabránit. Stále je ale v Turecku i poměrně výrazná opozice, která ze své podstaty na kroky turecké vlády a prezidenta může alespoň částečně upozorňovat. Jako velmi nereálný scénář se pak jeví možnost parlamentu prezidenta odvolat pro velezradu. K tomu je potřeba dvou třetinová většina poslanců. (Ústava Turecké republiky, článek 87)

2.3.3 *Síla armády*

Jak Rusko, tak Turecko disponují výraznou armádní silou. Je tedy hned na první pohled patrné, že především tento argument podporující teorii autoritářského míru bude nejvíce dominantní.

2.3.3.1 *Síla armády v Rusku*

Armáda Ruska byla v době nástupu prezidenta Putina ve velmi zpustošeném stavu. Putin tak do roku od svého nástupu do funkce zahájil rozsáhlou modernizaci armády, a to včetně jaderných zbraní. V následujících dvou dekadách došlo k výrazné modernizaci armády, obranných systémů a zlepšení strategických jaderných sil. A samozřejmě výrazný jaderný arsenál je největším strašákem v případném konfliktu s Ruskou federací. O síle ruské armády vypovídá Military strength rating z webu Globalfirepower.com, ve kterém se Rusko v roce

2021 umístilo na druhém místě⁹. (Globalfirepower, 2021) Tento žebříček komplexně hodnotí ve svém PowerIndex více jak 50 kritérií od vojenské síly přes ekonomické situace až po logistické schopnosti či geografické pozice. Z jejich dat tak vyplývá, že Rusko disponuje více jak 3 miliony vojenského personálu, přičemž více jak 1 milion aktivního servisního personálu, který lze považovat za připravený k okamžitému nasazení či k boji. K nejdominantnějším zemím patří Rusko i svým armádním vybavením. Dle zmíněného žebříčku Rusko disponuje 13 000 tanky, více jak 27 000 pozemních vozidel, zhruba 11 000 kusů dělostřelecké techniky. Rusko se také nachází na druhé pozici v žebříčku síly vzdušných sil. Na stejné pozici je i v síle námořnictva.(ibid., 2021)

Síla armády Ruska také spočívá v kvalitní logistice a s ní spojenou mobilitou. Rusko je údajně schopno dopravit na 100 000 vojáků s těžkou technikou do 30 dnů kamkoliv na světě.(ibid., 2021)

Ruský rozpočet na armádu je víceméně tajný, ale dle Michaela Kofmana z think-tanku Center for Naval Analyses činí zhruba 150 - 180 miliard dolarů, což jsou zhruba 4 % HDP Ruska.

Rusko tak za posledních 10 let svou armádu výrazně modernizovalo ve všech aspektech a jeho síla už zdaleka nespočívá pouze ve vlastnictví jaderných zbraní.(Michael Kofman skrz Tydenikhrot.cz, 2020)

2.3.3.2 Síla armády v Turecku

I s vládou prezidenta Erdogana je spojené masivní investování do armády. O rozvoji zbrojařského průmyslu za vlády Erdogana svědčí fakt, že v době jeho nástupu nefiguroval v seznamu top výrobců zbraní žádný turecký výrobce. V roce 2021 jich na seznamu 100 nejúspěšnějších figurovalo 7. Taky samotný Erdogan investuje do turecké armády nyní více než kdy dříve. Sám prohlásil, že se za jeho vlády objem peněz putujících do armády zdesetinásobil z 5,5 miliardy dolarů na 60 miliard dolarů.(Rerich, 2021) Sílu Turecka také potvrzuje zmíněný žebříček od Globalfirepower.com, ve kterém se Turecko v roce 2021 umístilo celkově na 11. místě. Dle daného webu disponuje Turecko více jak 350 000 aktivními vojáky a dalším více jak půl milionem lidí v zálohách či poloarmádních strukturách. Velkou sílu mají Turci v pozemním vojsku, kde disponují více jak 3 000 tanky a 11 630 obrněnými vozidly. Velkou sílu pak mají také v námořnictvu a letectvu.(Globalfirepower, 2021)

⁹ Na prvním se dlouhodobě nachází Spojené státy americké

Samotnou kapitolou pak jsou jaderné zbraně. Turci sami jaderné zbraně nevlastní, ale jsou jednou z 5 zemí v Evropě, kde mají své atomové bomby Američané pro případ nejvyšší nouze v otázce ochrany členských zemí. V Turecku se konkrétně nachází 50 jaderných bomb, které smí v případě nouze Turecko samo použít, ale potřebuje k tomu schválení od Severoatlantické aliance a USA. (Kejlová, 2020)

A právě i díky tureckému členství v NATO je Turecko státem, se kterým žádná jiná velmoc nebude chtít konflikt bez vážného důvodu vyvolat. Je potřeba konstatovat, že jakékoliv jaderné válce by se pak samozřejmě chtěly vyhnout obě země, tedy jak Rusko, tak i Turecko. Zároveň však platí, že síla armád obou zemí, podpořena na turecké straně členstvím v Severoatlantické alianci je zřejmě nejsilnějším argumentem pro naplnění teorie autoritářského míru.

2.3.4 Shrnutí

Na základě výše provedeného výzkumu vyplývá, že obě země splňují podmínky potřebné pro naplnění teorie autoritářského míru stanovené v teoretické části. Obě země, leč spadají do kategorie autoritářských režimů, mají ve svém systému institucionální omezení, která alespoň částečně brání svým lídrům vyvolat ozbrojený konflikt s jinou zemí. V případě Ruska je to především ruský parlament složený z Rady federace a Státní dumy, který má možnost prezidenta kontrolovat, a prezident nemůže bez souhlasu Rady federace vyhlásit nouzový nebo válečný stav. V případě Turecka jsou omezení po referendu v roce 2017 menší, ale existence opozice a možnost tureckého parlamentu některá nařízení prezidenta a jeho vlády přehlasovat vytváří určitou institucionální pojistku.

Jediný nesplněný argument definovaný autory Pecenyem a Butlerem, je otázka státní ideologie, jelikož ani jeden režim nevychází z žádné klíčové ideologie, jako tomu bylo například v minulosti ve vztazích socialistických států. Dá se však konstatovat, že jelikož se jedná o absenci ideologie u obou zemí, není jejich neexistence pro uplatnění teorie autoritářského míru nijak zásadní.

Naopak nejsilnějším argumentem potvrzující existující autoritářský mír mezi Ruskem a Tureckem je argument silné armády. Obě země disponují obrovskou armádou, kdy dle žebříčku Globalfirepower disponuje Rusko druhou nejsilnější armádou a Turecko 11. nejsilnější armádou na světě. Zároveň obě země disponují jadernými zbraněmi. Dá se tedy konstatovat, že právě vzájemný respekt a snaha nevyvolat ozbrojený či dokonce jaderný

konflikt s tou druhou zemí je nejméně důležitým důvodem, proč je autoritářský mír mezi oběma zeměmi možný.

Závěr

Tato práce se zabývala ověřením teorie autoritářského míru na případu vztahů Ruska a Turecka. Právě kvůli dlouhodobé občanské válce v Sýrii, která trvá od roku 2011, a ve které hrají významnou roli právě Rusko i Turecko, nebylo zřejmé, zda bude v tomto případě teorie autoritářského míru platit. Obě země totiž měly v Sýrii zcela odlišné zájmy a stály na stranách konfliktu proti sobě. Rusko podporovalo od začátku al-Asadův režim, zatímco Turecko podporovalo s ostatními členy Severoatlantické aliance povstalce usilující o jeho svržení. Obě země usilovaly o získání co největšího vlivu v otázce transformování Sýrie a obecně Blízkého východu. Rusko se pak aktivním zapojením v Sýrii snažilo o znovuzískání statusu geopoliticky významného aktéra, chtělo udržet u moci al-Asada kvůli svým obchodním zájmům a udržet si svůj jediný přístup ke Středozemnímu moři skrz přístav Tartús, ve kterém má Rusko svou vojenskou základnu ještě z dob Sovětského svazu. Turecko se zapojením do konfliktu v Sýrii snažilo stát nejvýraznějším aktérem v otázce demokratizace zemí Blízkého východu a stejně jako Rusko pak chtělo dosáhnout co největšího vlivu v dané oblasti. Zároveň však pro Turecko byla zásadní otázka bezpečnosti vlastních hranic a zamezení možnosti Kurdů utvořit vlastní autonomní stát.

Cílem výzkumu této bakalářské práce bylo ověřit platnost teorie autoritářského míru mezi Ruskem a Tureckem. Klíčovou výzkumnou otázkou pak bylo, zda lze vysvětlovat změnu chování obou zemí teorií autoritářského míru? Pro možnost jejího zodpovězení bylo potřeba také odpovědět na následující otázky:

Jak se proměnily vztahy Ruska a Turecka během konfliktu v Sýrii?

Lze režimy v Rusku a Turecku považovat za autoritářské režimy jedné strany?

Splňují obě země podmínky potřebné pro dosažení autoritářského míru?

Výzkum vycházel z ustanovené teorie v práci *Dictatorial peace?* publikované autory M. Pecenyem, C. Beerem a S. Sanchez-Terrym rozvinutou o další navazující práce. V těchto pracích se autoři pokusili zjistit, zda je autoritářský mír mezi jednotlivými autoritářskými režimy možný, a definovali klíčové podmínky, které musí být naplněny. Aby mohl mezi dvěma autoritářskými režimy nastat mír, bylo potřeba, aby obě země vycházely ze stejné ideologie, jak tomu bylo za dob studené války u socialistických zemí. Dále aby v obou zemích fungovala alespoň jistá institucionální omezení, která by bránila vůdci rozhodovat zcela

svévolně, a aby obě země disponovaly silnou, dobře vycvičenou a disciplinovanou armádou, kvůli které by nechtěly jít do vzájemného válečného konfliktu.

Ohledně definice autoritářských režimů vychází výzkum především z práce Juan Linze. Ten autoritářský režim definoval jako režim, který je založen na omezeném pluralismu a depolitizaci společnosti. Zároveň autoritářský režim nevychází z ideologie, ale spíše z přítomnosti mentality, která se opírá o snadno uchopitelná hesla mířící hlavně k současnosti. Dalším znakem autoritářských režimů je pak výrazná cenzura, kontrola médií a nerovná politická soutěž.

V samotném výzkumu následně došlo k zodpovězení výše uvedených otázek. Výzkum ukázal, že dle uvedeného teoretického základu lze současné režimy Turecka a Ruska považovat za autoritářské, po té, co v obou zemích došlo za dobu vládnutí prezidentů Putina a Erdogana ke zhoršení demokracie ve všech relevantních kritériích. Zároveň výzkum ukázal, že obě země splňují podstatné části teoretického základu určujícího podmínky nutné pro dosažení autoritářského míru. Přestože ani jeden režim nevychází z žádné silné ideologie, na základě které by obě země mohly postavit vzájemnou spolupráci, zbylé dva argumenty se výzkumem potvrdit podařilo. Především pak velikost a síla armád obou zemí se dá označit za hlavní příčinu, proč je mezi oběma zeměmi autoritářský mír možný. I vývoj a proměny vztahů Ruska a Turecku v kontextu konfliktu v Sýrii a jejich sporů z tohoto konfliktu pramenících odpovídají chování pospaného v teorii autoritářského míru. Dle provedeného výzkumu Rusko a Turecko naplňují potřebné podmínky ke vzniku autoritářského míru a jejich vztahy lze touto teorií vysvětlovat.

Summary

This work dealt with the verification of the theory of authoritarian peace in the case of relations between Russia and Turkey. Precisely because of the long-running civil war in Syria, which has been going on since 2011, in which both Russia and Turkey play an important role, it was not clear whether the theory of authoritarian peace would apply in this case. The two countries had completely different interests in Syria and stood on opposite sides in the conflict. Russia has supported the Al-Assad regime from the very beginning, while Turkey with other members of the North Atlantic Alliance has supported insurgents who have sought to overthrow it. Both countries thus strived for gaining as much influence as possible on the issue of the transformation of Syria and the Middle East in general. Russia then actively engaged in Syria to regain the status of a geopolitically important player, to keep Al-Assad in power for its trade interests, and to maintain its only access to the Mediterranean Sea through the port of Tartus, where Russia has had its military base since the times of Soviet Union. By joining the conflict in Syria, Turkey sought to become the most prominent player in the democratization of the Middle East and, like Russia, wanted to gain as much influence as possible in the region. At the same time, however, the issue of border security and preventing the Kurds from forming their own autonomous state was crucial for Turkey.

The aim of the research of this bachelor thesis was to verify the validity of the theory of authoritarian peace between Russia and Turkey. The key research question was whether the change in the behaviour of both countries could be explained by theory of authoritarian peace. In order to be able to answer it, it was also necessary to answer the following questions:

How did Russia-Turkey relations change during the conflict in Syria?

Can the regimes in Russia and Turkey be considered authoritarian regimes of one party?

Do both countries meet the conditions needed to achieve authoritarian peace?

The research was based on the theory established in the work *Dictatorial peace?* published by M. Peceny, C. Beer and S. Sanchez-Terry, which was later developed by other follow-up works. In these works, the authors tried to find out whether authoritarian peace between individual authoritarian regimes is possible and defined the key conditions that must be met. In order for there to be peace between the two authoritarian regimes, it was necessary for both countries to be based on the same ideology as it was for example during the Cold War in the socialist countries. Furthermore, that there should be at least some institutional restrictions in both countries that would prevent leaders from making decisions arbitrarily, and that both countries have a strong, well-trained, and disciplined army that will prevent them from going to war with each other.

Regarding the definition of authoritarian regimes, the research is based primarily on the work of Juan Linz. He defined the authoritarian regime as a regime based on limited pluralism and depoliticization of society. At the same time, the authoritarian regime is not based on ideology, but rather on the presence of a mentality based on easy-to-understand slogans directed mainly at the present. Another feature of authoritarian regimes is strong censorship, media control and unequal political competition.

The research itself then answered the above questions. Research has shown that, according to the stated theoretical basis, the current regimes of Turkey and Russia can be considered authoritarian, after deteriorating in all relevant criteria during the reigns of Presidents Putin

and Erdogan in both countries. At the same time, research has shown that both countries meet the essential parts of the theoretical basis determining the conditions necessary to achieve authoritarian peace. Although neither regime is based on any strong ideology on the basis of which the two countries could build mutual cooperation, the research has succeeded in confirming the other two arguments. Above all, the size and strength of the armies of both countries can be described as the main reason why authoritarian peace is possible between the two countries. Even the development and changes in relations between Russia and Turkey in the context of the conflict in Syria and their disputes arising from this conflict correspond to the behaviour described in the theory of authoritarian peace. According to research, Russia and Turkey fulfil the necessary conditions for the emergence of authoritarian peace and their relations can be explained by this theory.

Seznam použité literatury

Primární zdroje:

Arafat Mohamad, *The Turkish-Russian Relations In the Era of AKP*, 2011,

Bueno de Mesquita, Bruce, Alastair Smith, Randolph Siverson, and James Morrow. *The Logic of Political Survival*, 2003, Cambridge, MA: MIT Press.

Bueno De Mesquita, Bruce, Smith, Alastair, *The Dictator's Handbook, Why Bad Behavior Is Almost Always Good Politics*, 2011 United States of America: PublicAffairs, 319 s.

Conference Papers -- International Studies Association. 2004 Annual Meeting, Montreal, Cana Peceny, Mark, and Caroline Beer, "Peaceful Parties and Puzzling Personalists." 2003, *American Political Science Review* 97

D'Alema, Francesco, Říjen 2017, *The Evolution of Turkey's Syria policy*, IAI

Geddes, Barbara, "Authoritarian Breakdown: Empirical Test of a Game Theoretic Argument." 1999, Paper presented at the 95th Annual Meeting of the American Political Science Association, Atlanta, GA, September 2-5.

Goren Nilsu, Leden 2018, *The NATO/US-Turkey-Russia Strategic Triangle: Challenges Ahead*, CISSM Working Paper

Hale, William. *Turkish Foreign Policy Since 1774*, 2013 Abingdon: Routledge,

Johna Ishyama, Ryana Conway a Katherine, *Is there a monadic authoritarian peace: Authoritarian regimes, democratic transition types and the first use of violence force*, Listopad 2008, s. 36

Haggans, *African Journal of Political Science and International Relations*

Kasparavičius, Algimantas, *The Historical Experience of the Twentieth Century: Authoritarianism and Totalitarianism in Lithuania*, 2006 New York, s. 307

Kaufman Michael, Rojansky Matheww, *English military review, Březen-Duben 2018, What Kind of Victory Russia in Syria?*

Linz, Juan J. *Totalitarian and Authoritarian Regimes*. London, 2000,

Lund Aron , From cold war to Civil war: 75 years of Russian-Syrian relations, Swedish institute of international affairs, Červenec 2019

Peceny Mark, C.K. Butler, The conflict behavior of authoritarian regimes, 2004, International politics

Peceny Mark, Beer Caroline, Sanchez-Terry Shannon, Dictatorial Peace?, Březen 2002, American Political review, Vol. 96, No. 1

Stein, Aaron. Turkey's New Foreign Policy: Davutoglu, the AKP and the Pursuit of Regional Order, 2014 London: RUSI

United nations, 19. 7. 2012, Security Council Fails to Adopt Draft Resolution on Syria That Would Have Threatened Sanctions, Due to Negative Votes of China, Russian Federation

United nations, 4. 10. 2011, Security Council Fails to Adopt Draft Resolution Condemning Syria's Crackdown on Anti-Government Protestors, Owing to Veto by Russian Federation, China

Sekundární zdroje:

Aktuálně.cz, 18. 7. 2016, 18 hodin, které změnilo Turecko. Pokus o převrat minutu po minutě, vid. 27. 3. 2021, dostupné na: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/jedna-noc-ktera-zmenila-turecko-pokus-o-puc-minutu-po-minute/r~e497f4884cb311e6abfa0025900fea04/>

Al Jazeera, aljazeera.com, 25. 11. 2015, World leaders react to Turkey's downing of Russian jet, vid. 27. 3. 2021, dostupné na <https://www.aljazeera.com/news/2015/11/24/world-leaders-react-to-turkeys-downing-of-russian-jet>

Aljazeera, Aljazeera.net, 25. 1. 2005, vid. 27. 3. 2021 dostupné na: bit.ly/2VWy6qp

BBC, 2. 12. 2015, Syria Conflict: Russia accuses Erdogan of trading oil with ISIS, vid. 27. 3. 2021, dostupné na <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-34982951>

BBC, 20. 11. 2015, Syria crisis: Massive Russian air strikes on 'IS targets', vid. 27.3 2021, Dostupné na <https://www.bbc.com/news/world-europe-34882503>

ČT24, 24. 1. 2017, Syrský konflikt nemá vojenské řešení, shodly se v Astaně Rusko, Turecko a Írán, vid. 21.3.2021, dostupné na <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2021805-syrsky-konflikt-nema-vojenske-reseni-shodly-se-v-astane-rusko-turecko-a-iran>

ČTK, Aktuálně.cz, 2. 7. 2020, Putin může v Rusku vládnout až do roku 2036. Voliči v referendu schválili změny ústavy, vid. 27. 3. 2021, Dostupné na:

<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/po-secteni-30-okrsku-schvalily-putinovo-setrvani-v-kremlu-tr/r~c4be925ebbca11eab408ac1f6b220ee8/>

ČTK, Aktuálně.cz, 24. 11. 2015, Sestřelení ruského letounu v Turecku je „bodnutí do zad od kompliců teroristů“, řekl Putin, vid. 27. 3. 2021, dostupné na: <https://zahranicni.ihned.cz/c1-64897640-turecke-letectvo-sestrelilo-vojenske-letadlo-na-hranici-se-syrii>

ČTK, ČRo, 28. 11. 2015, Putin vyhlásil sankce proti Turecku, postihnou obchod a dopravu, vid. 27. 3. 2021, dostupné na <https://radiozurnal.rozhlas.cz/putin-vyhlasil-sankce-proti-turecku-postihnou-obchod-a-dopravu-6246237>

ČTK, E15.cz, 20. 10. 2017, Turecko postaví svou první jadernou elektrárnu, podílet se na ní budou Rusové., vid. 27. 3. 2021, Dostupné na <https://www.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/turecko-postavi-svou-prvni-jadernou-elektrarnu-podilet-se-na-ni-budou-i-rusove-1338785>

ČTK, Idnes.cz, 27. 6. 2016, Erdogan se omluvil Rusům za sestřelení bitevníku u hranic Sýrie, vid. 27.3 2021, dostupné na https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/erdogan-se-omluvil-za-sestreleni-ruskeho-letounu-su-24.A160627_154628_zahranicni_san

CNN, 6. 7. 1999, Assad, Yeltsin begin talks, vid 27.3.2021, dostupné na: <http://edition.cnn.com/WORLD/meast/9907/06/syria.russia/>

Fares Qais, Carnegie middle east center, 8. 5. 2014, The syrian constitution: Assad's Magic Wand, vid. 27. 3. 2021, dostupné na: <https://carnegie-mec.org/diwan/55541>

Freedomhouse.org, Russia 2017-2020, dostupné na: <https://freedomhouse.org/country/russia/freedom-world/2020>

Globalfirepower.com, 2021, 2021 Russia Military strength, vid. 30. 3. 2021, dostupné na: https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=russia

Globalfirepower.com, 2021, 2021 Turkey Military strength, vid. 30. 3. 2021, dostupné na: https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=turkey

Globaltimes.cn, 11. 5. 2010, Russian president Medvedev starts official visit to Syria, vid. 27. 3. 2021, dostupné na <https://www.globaltimes.cn/content/530422.shtml>

Kejlová Tamara, ČT24, 6. 4. 2020, Americké jaderné bomby v Evropě jsou veřejné tajemství. Nejnovější B61-12 možná skončí v Německu, vid. 27. 3. 2021, dostupné na:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3071172-americke-jaderne-bomby-v-evrope-jsou-verejne-tajemstvi-nejnovejsi-b61-12-mozna-skonci-v>

McCarthy Niall, 4. 1. 2021, Where The Most Journalist Are Imprisoned Worldwide, dostupné na: <https://www.statista.com/chart/3310/china-incarcerates-more-journalists-than-anywhere-else/>

Military Times, Militarytimes.com, 3. 2. 2016, Turkey bans observation flight near Syria border, vid. 27.3 2021, dostupné na: <https://www.militarytimes.com/news/your-military/2016/02/03/turkey-bans-russian-observation-flight-near-syria-border/>

Rerich Jakub, Irozhlas.cz, 28. 3. 2021, Turecko mohutně zbrojí. Pod Erdoganem se vydaje na armádu zdesetinásobily, vid. 29.3 2021, dostupné na https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/turecko-zbrojeni-syrie-vojaci-armada_2103282228_pj

Reuters staff, Reuters.com, 20. 11. 2016, Fed up with EU, Erdogan says Turkey could join Shanghai bloc, vid. 27. 3. 2021, dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-turkey-europe-erdogan-idUSKBN13F0CY>

The economist, Tydenikhrot.cz, 15. 11. 2020, Putinovy nové hračky. Ruská armáda sílí, NATO musí zareagovat, vid. 27. 3. 2021, dostupné na <https://www.tydenikhrot.cz/clanek/putinovy-nove-hracky-ruska-armada-sili-nato-musi-zareagovat>

The New York Times, 29. 4. 1994, Russia and Syria Sign Military Agreement, vid. 27.3 2021, dostupné na: <https://www.nytimes.com/1994/04/29/world/russia-and-syria-sign-military-agreement.html>

Vítková Kateřina, Aktuálně.cz, ČTK, 20. 7. 2016, Turecký prezident Erdogan vyhlásil v zemi tříměsíční vyjimečný stav, vid. 27. 3. 2021, dostupné na: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/turecko-nova-bezpecnostni-opatreni/r~51b83d4e4e7511e6bffa10025900fea04/>

Vařáková Hana, Aktuálně.cz, 18. 4. 2017, Turci řekli „ano“, Erdogan výrazně posílí. Co se teď v Turecku změní? Přečtěte si přehled, vid. 27. 3. 2021, dostupné na: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/referendum-v-turecku/r~3cc257881eb011e7a4f4002590604f2e/>

Grafy

Graf č. 1: Journal of government and politics, 2018, dostupné na

<https://sgpjournal.mgimo.ru/2018/2018-2/dynamics-of-russias-position-in-democracy-and-freedom-indices>

Graf č. 2: World economic forum, skrz erikmeyerson.com, 2014 dostupné na

<https://erikmeyersson.com/2014/05/03/turkeys-institutions-problem/>

Graf č. 3: Freedomhouse, RSF, skrz erikmeyerson.com, 2014, dostupné na

<https://erikmeyersson.com/2014/05/03/turkeys-institutions-problem/>

Graf č. 4: McCarthy Niall, Forbes.com 4. 1. 2021, Where The Most Journalist Are Imprisoned

Worldwide, dostupné na <https://www.forbes.com/sites/niallmccarthy/2018/12/13/where-the-most-journalists-are-imprisoned-worldwide-infographic/?sh=6c89ddde6332>